

Roser Farriol i Yolanda Carillo (Institut Ca n'Oriac)

“La potència dels marges rau a no convertir-nos en perifèries d'un centre, sinó en mons que fan món.” (Marina Garcés)

A l'institut Ca n'Oriac de Sabadell hem decidit visitar durant aquest curs 2022-23 una petita illa de l'oceà Pacífic: Kiribati. Aquest serà un trosset del nostre quadern de Bitàcola per explicar-vos el viatge d'emocions i creixement que hem fet.

Al nostre centre una de les optatives de 4t d'ESO és Arts Escèniques, matèria que ha impulsat i protagonitzat el projecte Kiribati, amb el suport de la resta d'optatives, de manera que el projecte ha implicat pràcticament tota la promoció. Vint-i-quatre alumnes i tres professores formàvem l'equip d'aquesta matèria, reconvertida en Companyia Escèniques Ca n'Oriac.

Fa dos cursos vam guanyar un dels premis Baldi Connexions i això ens va permetre establir un vincle artisticoformatiu amb la Sala de Sa-

badell, un centre de creació d'arts per a les famílies del barri que ens va obrir les portes per tal de compartir experiències artístiques i cocrear una peça escènica amb el suport de la Fundació Carulla.

L'encàrrec era tant pel que fa a la **forma**: un muntatge escènic d'uns quaranta minuts; com pel que fa al **contingut**: ser capaces de transmetre la importància dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030. El nostre grup d'Escèniques tenia un repte partint d'aquesta premissa: aprofitar el potencial emancipador i transformador dels llenguatges artístics per contribuir a la defensa d'un món més sostenible.

Al Ca n'Oriac l'art és un eix que vertebrava els aprenentatges a l'aula. A través de l'experiència artística, els participants ens submergim en una experiència **collectiva** que esdevé transformadora. L'art ens **transforma** perquè ens **commou** (del llatí moure junts emocions), ens vincula amb els altres i ens permet ex-

Roser Farriol i Yolanda Carillo (Institut ca n'Oriac)

pressar-nos de manera creativa amb una mirada crítica i constructiva.

La Relatoria especial de les Nacions Unides sobre el dret a l'educació diu: «La interdisciplinarietat en el si de l'educació, des de l'edat més primerenca, afavoreix la comprensió del món que ens envolta». En aquest marc, les arts estan cridades a tenir-hi un paper important, si no catalitzador. I és que les arts hi aporten, no tan sols la seva condició de llenguatges estètics, sinó també la seva condició d'eines per a la formació integral de la persona, per a l'autoreconeixement en el grup, per al reconeixement de l'altre i la inclusió, per a la gestió de les emocions, per a l'expressivitat i la creativitat.¹

L'objectiu era que tota la producció artística fos feta per nosaltres. I això ens porta a expressar-nos amb una transversalitat de llenguatges que primer hem d'experimentar i després saber combinar-los. Kiribati havia d'aplegar diferents llenguatges per tal que tothom pogués trobar el que li fos més natural i fer un encaix on tothom se sentís còmode i es pogués expressar.

Treballem, per tant, l'expressió corporal, el cos com a eina artística mitjançant la interpretació del text, però també la dansa amb coreografies grupals que subratllin de manera metafòrica el text. També el llenguatge visual i plàstic amb la creació dels elements que formaven part de l'escenografia, les projeccions d'imatges tractades i tota la part tècnica de llums, disseny sonor i música, que va ser creada per l'alumnat i controlada totalment per ells durant l'espectacle, seguint un guió tècnic establert.

¹ Carta de les Arts a l'Educació. L'educació en les arts, condició del dret de la ciutadania a la cultura.
1r Fòrum de les Arts a l'Educació, 1 i 2 d'abril de 2022.

La creació de la història també va ser original del nostre grup d'escèniques, un guió col·lectiu que va néixer de la immersió en els ODS. A través de dinàmiques corporals i utilitzant diferents recursos expressius vam treballar diferents competències claus per a la sostenibilitat.² Com podíem agrupar els diferents ODS? Amb quins criteris? Com es relacionaven? (Competència sistèmica). Quins ODS es connectaven amb el nostre entorn proper? (Competència de consciència d'un mateix, competència de valors i creences).

Volíem transmetre algunes de les problemàtiques del nostre entorn i teníem clar un missatge: que la unió entre persones és la clau per aconseguir un món millor. (Competència d'anticipació, estratègica, de pensament crític i de col·laboració.) La història i els personatges es van crear en funció de les persones que el volien interpretar i cada personatge patia o estava endinsat en alguna de les injustícies que havíem detectat: migració illegal, manca d'igualtat d'oportunitats, emergència climàtica, treball indigne, defensa dels drets LGTBI. En aquest viatge de documentació i preparació del guió vam descobrir Kiribati: una república del Pacífic del sud formada per illes i que serà el primer país engolit per les aigües amb l'avanç del canvi climàtic, i que està demanant ajuda a l'ONU perquè tenen consciència que seran els primers refugiats climàtics. Era l'encaix perfecte per enllaçar-ho amb el Mediterrani. L'oceà Pacífic i el Mediterrani, dos espais que mostren la vulnerabilitat del nostre planeta.

La cocció de tots aquests llenguatges va tenir el seu punt àlgid en la residència d'una setmana a la Sala. Vam conviure durant un munt d'hores, alumnat, professorat, artistes convidats i tècnics. Un procés viu que va esdevenir

² Guia ABP X ODS. Disseny de projectes per desenvolupar les competències claus per a la sostenibilitat, CATESCO.

Roser Farriol i Yolanda Carillo (Institut Ca n'Oriac)

màgic perquè ens va transformar, ens va fer créixer com a grup i ens va fer sentir orgulloses del que havíem creat.

“Kiribati ha sigut una experiència molt bonica i enriquidora”. “Compartir moments amb totes les persones del grup m’ha fet conèixer-les més i tenir una millor amistat”, “Kiribati ha sigut una oportunitat molt gran; poder treballar en un teatre real i amb professionals. Tot el que he après d’ells em servirà per al meu futur professional”. “Molt emotiva, molt maca, molt familiar i inoblidable, també ha estat un procés d’aprenentatge. (Valoració del grup d’Escèniques)

L’educació d’un públic és un altre dels objectius del projecte, la resta de nivells van ser públics i una escola d’educació especial del barri. Tant en un cas com en l’altre es van treballar les temàtiques a l’aula i es va promoure una reflexió posterior. I per descomptat per part de les famílies.

Donar relleu i fer conscients a qui ens veu d’aquests objectius indiscutibles. El públic es va emocionar i es va fer seu el missatge: “No deixarem que ningú s’enfonsi”. (AFA Inst. Ca n'Oriac) “L’obra era molt bonica i tot el que parlaven eren coses molt importants per al món” (alumna de 1r d’ESO).

Per a les professores, entomar aquest projecte és posar-nos un estímul i una injecció durant el curs, suposa dur a terme la nostra tasca docent des d’un punt de vista creatiu i innovador, on la cocreació des de zero amb l’alumnat ens fa treballar de manera conjunta, diluir el paper tradicional de les docents i abandonar-nos a la incertesa d’un procés que no sabem a on ens portarà ni com serà el camí a recórrer.

Com veieu, ha estat una feina intensa que ens ha ocupat tot el curs, una experiència que ens

ha obligat a aprendre moltes coses i sobretot a saber-les encaixar perfectament per tal que funcionés sobre de l’escenari. Però no només els elements havien d’encaixar, sobretot havíem d’encaixar i treballar com una màquina perfecta les persones que conformàvem el grup. Era un repte difícil i la clau era el grup i que aprenguessin a treballar de manera cooperativa i col·laborativa, donar a cada persona el lloc on pogués desenvolupar bé la feina, sentir-se satisfet del que feia i aprendre coses que potser podrien formar part del seu aprenentatge futur. Però també l’aprenentatge viscut de la feina col·lectiva i el gaudi personal que suposa formar part d’un grup i treballar junts per a un repte de dificultat són experiències que eduquen molt més enllà d’una matèria. Eduquen ciutadanes i ciutadans capaços de treballar en equip, capaços de veure el que no els agrada del món i capaços de recórrer a l’art com a eina per expressar quin món volen.